

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

KMENY A KOŘENY

a) Žáci se rozdělí do skupin. Skupin by mělo být tolik, kolik otázek chceme s žáky řešit. Praktický počet otázek je tři až pět.

b) Otázky by měly být formulovány tak, aby mířily k podstatě tématu, s nímž budeme pracovat.

c) Žáci se nesmějí obávat toho, že odpovědí „špatně“. Proto musí být ve formulaci otázky zdůrazněno, že jde o vlastní zkušenost nebo vlastní názor respondentů. To se zajistí slovy: „podle vás“, „podle vašeho názoru“, „co si myslíte o...“, „kde se v životě setkáváte s...“ a podobně.

d) Když žáci vytvoří skupiny, je možné se zeptat, co si myslí, že budou dělat, když se metoda, již budou pracovat, jmenuje Kmeny a kořeny. *Co dělají obvykle kořeny? Jaký mají smysl v přírodě?* (Vyživují rostlinu, rozrůstají se do prostoru...) *Co dělají kmene?* (Nepohybují se, jsou kořeny vyživovány.)

e) Když žáci vyčerpají svoje nápady, přistoupí učitel k objasnění instrukcí:

- Žáci zvolí v každé skupině jednoho člena, který bude mít roli kmene. Všichni ostatní jsou kořeny.
- Skupina si vylosuje jednu z připravených otázek (ty jsou napsány velkým písmem).
- Každá skupina se krátce poradí, zda otázce všichni členové rozumí. Každý člen si otázku zapamatuje (nesmí si ji zapisovat).
- Všechny kořeny se vydají do terénu a postupně položí svou otázku všem v místnosti. Odpovědi nosí svému kmene tak, aby je nezapomněli – nesmějí si je totiž zapisovat.
- Kmen sedí u velkého flipového papíru a zapisuje odpovědi, které mu jeho kořeny snášejí, snaží se nějak odpovědi třídit, seskupovat atd. U kmene také zůstala otázka, kterou má skupina řešit, takže kořeny si ji mohou kdykoli znovu přečíst, aby se ujistily, že si ji pamatují správně.

Pozor: *Kořeny se nesmějí obávat nebo ostýchat položit tutéž otázku vícekrát, a to i tomu, kdo na jejich otázku, položenou jiným kořenem ze skupiny, již dříve odpověděl. Naopak tázaný nesmí odbýt tazatele tím, že by mu řekl, že na otázku již odpovídal. Má se snažit svou odpověď doplnit, vylepšit, rozšířit atd.*

f) Když se každý kořen zeptal každého kmene i kmene v místnosti (tj. členů ostatních skupin), shromáždí se skupiny u svých kmenů a ze sneseného materiálu připraví přehlednou prezentaci. (čas na prezentaci by měl být poměrně krátký, účastníci víceméně obsah prezentace znají, mají se seznámit spíše s tím, jak se skupině podařilo nápady všech strukturovat do souvislého sdělení) Po každé prezentaci vysloví posluchači prezentující skupině několik uznání a pak pokládají i otázky.

K analýze metody: *Kmeny a kořeny jsou typickou skupinovou aktivitou, která má zajistit, aby nikdo nezůstal pasivní – každý se ptá a/nebo je tázan (kořeny), nebo zapisuje (kmene). Tím, že si kořeny musejí pamatovat otázku, musejí ji porozumět (nemohou ji jen mechanicky předčítat). Tím, že si nesmějí zapisovat získané odpovědi, musejí pozorně naslouchat, musejí se doptávat, když nerozumí, a při přenosu svému kmene musejí odpověď říct vlastními slovy – při tom jim také leccos „dojde“. Další efekt metody spočívá v tom, že každý dostane jednu otázku několikrát (podle počtu kořenů ve skupinách), a to vede k hlubšímu promýšlení problému. Žáci při odpovědích také musejí formulovat vlastními slovy a tak, aby jim partner rozuměl. Nikdo nezůstane stranou a názor všech je přijat.*

Metoda z programu ČTENÍM A PSANÍM KE KRITICKÉMU MYŠLENÍ (RWCT)